

จากอยุธยาสู่กรุงเทพมหานคร
การเปรียบเทียบบันทึกการเดินทางของเอ็งเงิลแบร์ท เค็มพ์เฟอร์
และโรเจอร์ วิลเลียมเซนเกี่ยวกับเมืองหลวงของประเทศสยาม
และประเทศไทย

โยฮันเนส เกอแบร์ท *

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบันทึกการเดินทางโดยนักเขียนชาวเยอรมันสองคน บันทึกการเดินทางซึ่งแตกต่างกันอย่างมากทั้งสองชิ้นนี้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับอดีตเมืองหลวงและเมืองหลวงในปัจจุบันของประเทศไทย ผู้วิจัยศึกษาบันทึกการเดินทางของเอ็งเงิลแบร์ท เค็มพ์เฟอร์ในปีค.ศ.1690 เมื่อผู้เขียนเดินทางมายังอยุธยาอันเป็นเมืองหลวงแห่งประเทศสยามในขณะนั้น ควบคู่ไปกับการศึกษาการนำเสนอภาพกรุงเทพมหานครในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 โดยโรเจอร์ วิลเลียมเซน เป็นที่แน่ชัดว่ามุมมองที่นักเขียนทั้งสองมีต่อเมืองหลวงของประเทศไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันแตกต่างกันในทุกๆด้าน อย่างไรก็ตาม การบรรยายประสบการณ์การพำนักอยู่ ณ เมืองหลวงทั้งสองอาจมีความเชื่อมโยงซึ่งข้ามผ่านระยะเวลาสามศตวรรษอยู่เช่นกัน ผู้วิจัยได้จำแนกวิธีการบอกเล่าประสบการณ์การเดินทางมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในประวัติศาสตร์วรรณคดีเยอรมันไว้สองประเภท ได้แก่ การนำเสนอชีวิตกลางคืนของกรุงเทพมหานครผ่านมุมมองแบบถ้ามองอันเปี่ยมอารมณ์ของโรเจอร์ วิลเลียมเซน และ

* นักวิชาการสาขาวรรณคดีในโครงการออนไลน์ หัวข้อ “Transpacific” ของ Friedrich Schlegel
Graduiertenschule für literaturwissenschaftliche Studien, Freie Universität Berlin

การบรรยายกิจวัตรประจำวันในช่วงต้นสมัยใหม่ผ่านมุมมองอย่างแบบวิทยาศาสตร์ โดยเอ็งเจลแบร์ท เค็มพ์เฟอร์ ทำยที่สุดแล้ว บันทึกทั้งสองแสดงทางเลือกแบบชนบทที่ทั้งผู้เขียนและผู้อ่านสามารถเลือกได้ในอนาคต ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการเล่าเรื่องโดยการสร้างความเป็นอื่นให้แก่วัฒนธรรมพื้นเมือง หรือการเล่าเรื่องที่พยายามแสดงภาพสังคมอันแตกต่างอย่างเหมือนจริงอันเป็นชนบทการเล่าเรื่องที่มีมาเป็นเวลาช้านาน ทั้งผู้เขียนและผู้อ่านต่างมีส่วนสานต่อประวัติศาสตร์อันยาวนานแห่งการสร้างภาพลักษณ์ผ่านสายตาชาวยุโรปให้แก่จุดหมายปลายทางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งสิ้น

คำสำคัญ: บันทึกการเดินทาง, ความเป็นอื่น, นักเขียนชาวเยอรมัน, สยามและไทย

From Ayutthaya to Bangkok.

A Comparison of Engelbert Kaempfer's and Roger Willemssen's Travelogues about Capital Cities in Siam/Thailand

Johannes Görbert^{*}

Abstract

This paper contrasts two very different travel accounts concerning the former and current capital cities of today's Thailand, written by German authors. On the one hand, it deals with Engelbert Kaempfer's report about his travels to the then Siamese metropolis of Ayutthaya in 1690; on the other, it takes a closer look at Roger Willemssen's city portrait of Bangkok in the early 21st century. It will be clear from the outset that these two approaches to the former and to the current Southeast Asian capital cities differ greatly from each other in almost every aspect. However, it remains to be seen whether there are still some connections, running through this temporal lag of more than three centuries, in the way that these two travelogues account for stays in the capitals of Siam and Thailand. We have identified two very different ways of dealing with travels to Southeast Asia in German literary history: the sensational, voyeuristic perspective on Bangkok's nightlife by the contemporary author Roger Willemssen and the detached, scientific dealing with daily affairs in the Siamese capital Ayutthaya by Engelbert Kaempfer in the early modern period.

^{*} Scholar in literature in the Einstein Project titled "Transpacifica", Friedrich Schlegel
Graduiertenschule für literaturwissenschaftliche Studien, Freie Universität Berlin

Ultimately, these two accounts represent conventional options from which authors and readers alike can choose from in the future. By doing so, they will, in the end, continue the long history of European image-branding for Southeast Asian travel destinations: either by yet another exoticist “othering” or by the ever-ongoing attempt to grasp different societies on their own terms.

Keywords: travelogues, otherness, German authors, Siam and Thailand